

روز جمعه

هفتمین و آخرین روز از ایام هفته روز جمعه می‌باشد که آداب و احکام خاصی دارد و از احکام و اعمال آن در باب‌هایی نظیر طهارت، صلات، نکاح، اطعمه و اشربه و قضاء سخن گفته‌اند.

فهرست مندرجات

- ۱ - فضیلت جمعه
- ۲ - روایات در باب جمعه
- ۳ - تعلق جمعه به امام عصر
- ۴ - جمعه و قسم
- ۵ - اعمال شب و روز جمعه
- ۶ - اعمال روز جمعه
- ۶.۱ - حدیثی از امام صادق
- ۶.۲ - حدیثی دیگر
- ۷ - خواندن برخی سوره‌ها در نمازهای روز جمعه
- ۸ - نماز در روز جمعه
- ۹ - مستحبات در روز جمعه
- ۱۰ - مکروهات روز جمعه
- ۱۱ - تذکر
- ۱۲ - پانویس
- ۱۳ - منبع

فضیلت جمعه

جمعه از اعیاد چهارگانه اسلامی (فطر، قربان، غدیر و جمعه) بلکه برتر از عید فطر و عید قربان است.^[۱] جمعه، روز ظهور مهدی (علیه‌السلام) است. جمعه، روز پایانی هفته، مورد احترام مسلمانان است. به عقیدهٔ برخی، جمعه از آن‌رو جمعه نامیده شده است که در آن برای نماز اجتماع می‌کنند.^[۲]

روایات در باب جمعه

در روایتی از امام صادق علیه السلام آمده است: «خداوند از هر چیزی، چیزی را برگزیده است ... و از روزها جمعه را اختیار کرده است».^[۳] در روایتی از رسول خدا صلی الله علیه و آله، روز جمعه به عنوان سرور و آقای روزها معرفی شده است.^[۴] در روایات متعددی آمده است: جمعه روز عبادت و تقرب به خدای متعال با عمل صالح و ترک گناه است و ثواب عبادت در این روز بیش از روزهای دیگر می‌باشد.^[۵] از این رو، بر بسیار دعا کردن^[۶] و درخواست رحمت و آمرزش نمودن^[۷] در روز جمعه و بسیار صلوات فرستادن بر محمد و آل محمد صلی الله علیه و آله در این روز سفارش شده است.^[۸] و نیز از امیر مؤمنان علیه السلام روایت شده که فرمود: «در روز جمعه ساعت مبارکی است که بنده در آن ساعت چیزی از خدا نمی‌خواهد مگر آنکه به او عطا می‌کند».^[۹]

تعلق جمعه به امام عصر

روز جمعه متعلق به امام عصر صلوات الله علیه است که در آن به زیارت و توجه به آن حضرت سفارش شده است.^[۱۰]

جمعه و قسم

جمعه به جهت برخورداری از قداست و حرمت، از اسباب تغلیظ در قسم (سوگند دادن) شمرده شده است.^[۱۱]

اعمال شب و روز جمعه

نماز جمعه با وجود شرایط آن در روز جمعه، واجب است و از نماز ظهر کفایت می‌کند.

اعمال روز جمعه

اهمیت شب و روز جمعه، در احادیث بسیاری بیان شده و اعمال و ادعیه فراوانی برای آن مقرر گشته است. از مهم‌ترین اعمال مؤمنان در روز جمعه، توجه به حضرت مهدی (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف) و انتظار فرج آن بزرگوار است. در این روز، زیارت آن حضرت و دعا برای تعجیل فرج او مستحب است؛ زیرا طبق برخی روایات و زیارات، امید ظهور آن حضرت در روز جمعه بیش از سایر روزهاست. [۱۱۳]

← حدیثی از امام صادق

امام صادق (علیه‌السلام) در این‌باره فرموده است: «... و یرج فائنا اهل البیت یوم الجمعة...»؛ «... و قائم ما اهل بیت در روز جمعه خروج می‌کند». [۱۱۳]

← حدیثی دیگر

همچنین در روایاتی آمده است: «و کان الیوم الذی نصب فیہ رسول الله (صلی‌الله‌علیه‌وآله) امیرالمؤمنین (علیه‌السلام) بغدیر خمّ یوم الجمعة و قیام القائم (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف) یكون فی یوم الجمعة و تقوم القيامة فی یوم الجمعة...»؛ «روزی که پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله) حضرت علی (علیه‌السلام) را در غدیر خم نصب فرمود، جمعه بود و روز قیام قائم (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف) جمعه خواهد بود و روز برپایی رستاخیز جمعه خواهد بود». [۱۱۴]

البته بین این سه رخداد عظیم، وجوه مشترک فراوانی وجود دارد. از ویژگی‌های دیگر این روز با عظمت، آن است که حضرت مهدی (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف) در آن روز شریف پای به عرصه گیتی نهاد. [۱۱۵] [۱۱۶]

خواندن برخی سوره‌ها در نمازهای روز جمعه

خواندن سوره‌های جمعه و اعلی در نماز مغرب و عشاء شب جمعه به قول مشهور [۱۱۷] و سوره‌های جمعه و توحید به قول برخی یا سوره‌های جمعه و منافقون بنا بر قول برخی دیگر در نماز صبح روز جمعه، [۱۱۸] و بنا بر مشهور سوره‌های جمعه و منافقون در نماز جمعه یا نماز ظهر و نیز نماز عصر روز جمعه مستحب است. [۱۱۹]

نماز در روز جمعه

در روز جمعه، گزاردن چهار رکعت، علاوه بر شانزده رکعت نافله ظهر و عصر- که در مجموع بیست رکعت می‌شود- مستحب است و بنا بر نظر بسیاری مستحب است بیست رکعت یاد شده قبل از زوال خوانده شود و نیز بنا بر قول اکثر، مستحب است شش رکعت آن هنگام گسترده شدن نور خورشید در آسمان (تقریباً یک ساعت پس از طلوع)، شش رکعت دوم زمان بالا آمدن خورشید (حدود سه ساعت پس از طلوع) و شش رکعت دیگر قبل از زوال (تقریباً نیم ساعت پیش از ظهر) و دو رکعت آخر، نزدیک زوال خوانده شود. [۱۲۰]

مستحبات در روز جمعه

نوافل زیادی در روز جمعه وارد شده که خواندن آنها در این روز مستحب است؛ از قبیل نماز پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله، نماز جعفر طیار و نماز اعرابی. [۱۲۱][۱۲۲] بنا بر نظر گروهی، بلند خواندن قرانت در نماز ظهر روز جمعه مستحب است. [۱۲۳]

از دیگر مستحبات شب یا روز جمعه اعمال زیر است: غسل جمعه به قول مشهور؛ [۱۲۴] حمام کردن؛ [۱۲۵] استعمال بوی خوش؛ [۱۲۶] راستن خویش و پوشیدن پاکیزه‌ترین لباسها؛ [۱۲۷] گرفتن ناخن و چیدن شارب [۱۲۸]؛ خوردن انار؛ [۱۲۹] زیارت پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله و امامان علیهم‌السلام؛ [۱۳۰] بویژه زیارت امام حسین علیه‌السلام؛ [۱۳۱] زیارت اهل قبور قبل از طلوع خورشید؛ [۱۳۲] صدقه دادن؛ [۱۳۳] آمیزش با همسر در شب و عصر جمعه [۱۳۴] و توسعه بر خانواده در خوراکی. [۱۳۵]

البته در شب و روز جمعه اعمال دیگری مستحب است که در منابع روایی همچون وسائل الشیعة، بحار الانوار و نیز کتابهای ادعیه، از قبیل اقبال و مفاتیح الجنان بدانها اشاره شده است.

مکروهات روز جمعه

حجامت کردن [۱۳۶] و شعر خواندن [۱۳۷] در روز جمعه و نیز ذبح حیوان تا ظهر آن [۱۳۸] در روز جمعه کراهت دارد.

تذکر

• برای اطلاع بیشتر به جمعه در فرهنگ اسلامی و جمعه در قرآن و حدیث رجوع شود.

پانویس

- ↑ حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعة، ج۷، ص ۲۸۱-۲۸۲.
- ↑ رابع اصفهانی، حسین بن محمد، مفردات فی غریب القرآن، ج ۱، ص ۹۷.
- ↑ حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعة، ج۷، ص ۲۷۵.
- ↑ حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعة، ج۷، ص ۲۷۶.
- ↑ حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعة، ج۷، ص ۲۷۵-۲۸۲.
- ↑ حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعة، ج۷، ص ۲۸۲.
- ↑ حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعة، ج۷، ص ۲۷۹.
- ↑ حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعة، ج۷، ص ۲۸۶.
- ↑ حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعة، ج۷، ص ۲۷۹.

۱۰. ↑ حلی، ابن فهد، الرسائل العشر، ص ۴۳۳. 📖
۱۱. ↑ نجفی، مجدحسن، جواهر الکلام، ج ۴۰، ص ۲۳۱. 📖
۱۲. ↑ مجلسی، مجدباقر، بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۲۱۵. 📖
۱۳. ↑ صدوق، مجد بن علی، الخصال، ص ۳۹۴، ج ۱۰۱. 📖
۱۴. ↑ صدوق، مجد بن علی، من لا یحضره الفقیه، ج ۱، ص ۴۳۲، م ۱۲۴۱. 📖
۱۵. ↑ طوسی، مجد بن حسن، کتاب الغیبة، ص ۲۹۲. 📖
۱۶. ↑ صدوق، مجد بن علی، کمال الدین و تمام النعمة، ج ۲، ص ۴۳۲، ج ۱۲ و ۱۳. 📖
۱۷. ↑ نجفی جواهری، مجدحسن، جواهر الکلام، ج ۹، ص ۴۰۵. 📖
۱۸. ↑ نجفی جواهری، مجدحسن، جواهر الکلام، ج ۹، ص ۴۰۶-۴۰۷. 📖
۱۹. ↑ نجفی جواهری، مجدحسن، جواهر الکلام، ج ۹، ص ۲۰۷. 📖
۲۰. ↑ نجفی جواهری، مجدحسن، جواهر الکلام، ج ۱۱، ص ۳۱۸-۳۲۰. 📖
۲۱. ↑ علامه حلی، حسن بن یوسف، تحریر الاحکام الشرعية علی مذهب الإمامیة، ج ۱، ص ۲۹۵-۲۹۶. 📖
۲۲. ↑ طباطبایی بزدی، مجدکاظم، العروة الوثقی، ج ۲، ص ۴۰۴. 📖
۲۳. ↑ نجفی جواهری، مجدحسن، جواهر الکلام، ج ۹، ص ۳۷۰-۳۷۱. 📖
۲۴. ↑ نجفی جواهری، مجدحسن، جواهر الکلام، ج ۵، ص ۲. 📖
۲۵. ↑ عاملی، مجد بن مکی، الدروس الشرعية فی فقه الامامیه، ج ۱، ص ۱۲۸. 📖
۲۶. ↑ حر عاملی، مجد بن حسن، وسائل الشیعة، ج ۷، ص ۲۶۴. 📖
۲۷. ↑ مقدس اردبیلی، احمد، مجمع الفائدة و البرهان فی شرح إرشاد الأذهان، ج ۲، ص ۳۹۳. 📖
۲۸. ↑ حر عاملی، مجد بن حسن، وسائل الشیعة، ج ۷، ص ۲۵۵. 📖
۲۹. ↑ حر عاملی، مجد بن حسن، وسائل الشیعة، ج ۷، ص ۲۱۵. 📖
۳۰. ↑ عاملی، مجد بن مکی، الدروس الشرعية فی فقه الامامیه، ج ۲، ص ۱۶. 📖
۳۱. ↑ حر عاملی، مجد بن حسن، وسائل الشیعة، ج ۱۴، ص ۴۷۹. 📖
۳۲. ↑ حر عاملی، مجد بن حسن، وسائل الشیعة، ج ۷، ص ۴۱۵. 📖
۳۳. ↑ حر عاملی، مجد بن حسن، وسائل الشیعة، ج ۷، ص ۴۱۲. 📖
۳۴. ↑ طباطبایی بزدی، مجدکاظم، العروة الوثقی، ج ۵، ص ۴۸۲. 📖
۳۵. ↑ حر عاملی، مجد بن حسن، وسائل الشیعة، ج ۷، ص ۴۰۱. 📖
۳۶. ↑ حر عاملی، مجد بن حسن، وسائل الشیعة، ج ۷، ص ۲۶۲. 📖
۳۷. ↑ حر عاملی، مجد بن حسن، وسائل الشیعة، ج ۷، ص ۴۰۲. 📖
۳۸. ↑ نجفی جواهری، مجدحسن، جواهر الکلام، ج ۲۶، ص ۱۲۵. 📖

منبع

- فرهنگ‌نامه مهدویت، سلیمیان، خدامراد، ص ۱۶۱، برگرفته از مقاله «جمعه». 📖
 فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بیت علیهم السلام، ج ۲، ص ۱۱۰-۱۱۲. 📖